

Европа и в развитите страни отдавна са прозрели значимостта **и насърчават развитието на кооперативния модел**. В неговите исторически корени е вклинено желанието кооперативът да бъде **в полза на ползвателите** и самоцелната печалба да не бъде водещ фокус. Това е само един от многото аргументи в полза на възраждането на кооперативния модел и у нас.

Развитието на кооперативния модел у нас може да се окаже именно ключа към установяване на нов етап на развитие на кредитния пазар, който да се основава на **принципите на взаимопомощ, сътрудничество, коректност и солидарност в близост до ползвателите**.

Обща цел на проекта е да развие и подобри процеса за определяне на приоритетите при вземането на решения и провеждането на политики, отговарящи на нуждите на кредитните кооперации в България и за доброто функциониране на държавната администрация в тази сфера. В момента законодателната рамка за кооперативните структури има нужда от осъвременяване и в прилагането на нови модели за управление, като това може да стане чрез съвместна работа на гражданското общество и ресорните държавни структури.

С оглед подобряване на гражданското участие при актуализиране на правната рамка за кооперативните структури в България в процес на изпълнение са девет основни дейности, в резултат на което чрез гражданското участие на кооперативните структури ще спомогнем за прилагането на принципите на прозрачност, откритост и ефективност на държавното управление. По този начин позициите им ще бъдат своеобразен коректив на политическите приоритети и цели и ще бъдат инструмент за обществен контрол върху държавната

политика в сектора.

Особено значение имат и специфичните цели на проекта, които включват:

1. Открито и отговорно управление с гражданите и бизнеса, в частност с кооперативните структури чрез:

- Идентификация на проблемите в сферата на обществените консултации и гражданското участие в процеса на взимане на решения, изработването и изпълнението на политики и стратегически документи, закони и др. нормативни актове, за да се постигне максимална съгласуваност и консенсус между гражданското общество и държавата;

- Достоверно представяне на нуждите и потребностите на заинтересованите лица и възможностите им за пряко участие при осъвременяване и подобряване на регулаторната / правната/ рамка на кооперативните структури в България чрез набирането на значителна по обем статистическа информация от проучванията и изследванията;

2. Анализиране на силните и слаби страни в процеса на гражданско участие при актуализиране на правната рамка на кооперативните структури в България на база на представените резултати от проучването и изследванията, свързани с подобряване на активното гражданско участие в процеса на актуализиране на правната рамка;

- Изготвяне на препоръки за преодоляване на негативните процеси в сферата на обществените консултации и гражданското участие при взимане на решения, изработването и изпълнението на политики и стратегически документи, закони и др. нормативни актове, за постигане на максимална съгласуваност и консенсус между гражданското общество и държавата;

- Изграждане на платформа за пряко гражданско участие в

процесите на вземане на решения и формулиране на политики;

- Взаимодействие между гражданите и представителите на законодателната власт, запознаване с разработените препоръки и възможностите за прилагането им от всички заинтересовани страни чрез организиране на кръглата маса;
- Повишаване информираността на членовете на БАККОМ, ресорните министерства, както и на обществеността за активните форми и инструменти за включване на гражданите в процеса на осъвременяване на правната рамка на кооперативните структури в България.

Кооперациите допринасят за натрупването на "социалния капитал" на една нация по начин, който традиционните бизнеси не успяват.

Кооперативният модел е икономически ефикасен и ефективен начин за осъществяване на бизнес, който покрива по-широк спектър от човешки потребности, времеви хоризонти и ценности в процеса на вземане на решения. Това е подход, който работи и в много малък и в много голям мащаб. Кооперативното движение е разпространено в целия свят и осигурява милиони работни места. Кооперативните организации създават дългосрочна сигурност, те са устойчиви, дълготрайни и успешни.

Основното е, че кооперациите не са изложени на натиск от страна на собствениците и затова не търпят големи рискове и превишения. По-скоро те преследват дългосрочна стратегия в интерес на своите членове, които са и техните клиенти.

Капиталът не изтича от кооперацията чрез изплащане

Този документ е създаден във връзка с изпълнение на проект „Подобряване на гражданското участие при актуализиране на правната рамка за кооперативните структури в България” по Договор BG05S-FOP001-2.009-0012-M001, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020г., съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. www.eufunds.bg

на прекомерни дивиденди или заплати. Той остава в кооперацията и работи за нови инвестиции или за укрепване на собствения си капитал.

Кооперациите са място за обучение как да участвате в демократичното вземане на решения, и като такива, те генерират обществено благо, което е отвъд икономическия интерес. По този начин, демократичното участие в кооперации предполага и по-добри бизнес решения и по-силни общности

С поставянето на **човешките потребности в центъра,**

кооперациите отговарят на днешните кризи на устойчивостта и представляват отличителна форма на **"споделена полза"**. Кооперациите се стремят да оптимизират резултатите за кръга от заинтересовани страни, без да се стремят да максимизират ползата за всеки един отделен участник. Изграждането на икономическа, социална и екологична устойчивост следва да бъде една широкообхватна мотивация и обосновка за разрастващото се кооперативно движение. То предлага отговор на въпроса защо кооперациите са необходими и полезни в този исторически момент.

Кооперациите са по-ефективни от традиционните бизнес модели, като се вземе предвид широкият набор от ползи и

стойност - настоящи и бъдещи.

В един свят, страдащ от дефицит на демократично представителство и от недалновидност, кооперациите демонстрират как може да се прави бизнес по различен начин не само с цел собствена полза, но и полза на света. Въпреки това, за да се разпространи това ценно послание, трябва да има яснота за това как кооперациите могат да се определят и разграничат. Това е важно за самото движение и за създаването на силно чувство на **споделена идентичност**, а също така е важно, че има кооперативно послание или "марка", които са разработени и се отличават от останалите форми на бизнес.

Ако представим дори един убедителен аргумент за това защо кооперациите са по-добри за дългосрочните интереси на света и ако обществото разбира по-добре какво е кооперация, това ще е причината този момент да е **повратна точка за растеж**. Това е по-вероятно да се случи и в някои случаи могат да се появят пречки, които трябва да се отстранят за постигане на растеж. Един от аспектите на това е процесът, чрез който кооперативните организации са представени в различните юрисдикции и този процес обикновено е част от националното законодателство.

Политиците и регулаторите първи трябва да осъзнаят какво отличава кооперациите и ползите, които те предоставят. **Предстои още много работа да бъде направена в тази насока.**

Необходимо е да бъде предоставена помощ на законодателите и регулаторите, за да може кооперативната форма на предприятие да се адаптира в различните видове поддържащи правни рамки, които **да подобряват** кооперативния растеж – нещо, от което всички ще имат полза.

Не може да има универсална, оптимално регулативна или правна рамка за кооперациите. Законодателството, регистрацията

на кооперациите и как те се третират в сравнение с други юридически лица, е част от спецификите на националните юрисдикции и трябва да бъдат анализирани като такива. Затова трябва да се направят конкретни подобрения и да се лобира на национално ниво, което се основава на препоръките на ООН.

Следва да се разработи механизъм или инструмент за оценка на страните с работещите националните правни рамки и степента, до която те дават възможност за развитие и подкрепа на кооперациите.

Важен аспект на подкрепяща правна рамка включва гарантирането, че кооперативното законодателство подчертава **и защитава кооперативната идентичност**. Всяка юрисдикция се нуждае от поставяне на законодателството в рамки по начин, по който да се включат кооперативните принципи и да са съобразени с контекста в съответното място, по начин, който най-подходящо да отразява отличителната кооперативна идентичност.

Бизнесът не може да функционира без капитал и кооперациите не са изключение. За да продължават да имат възможност да заемат средства (заеман капитал), се нуждаят от финансиране на техния дългосрочен бизнес, за чиято цел обикновено се нуждаят от някаква форма на капитал с дългосрочен риск и с по-малко загуби. В момента в България кооперативният капитал обикновено идва от членовете под формата на дялов капитал или неразпределена печалба (резерви) или от заеми.

Исторически погледнато, кооперациите са се финансирали от парични средства, депозирани от членовете, във времената, преди да се появят големите търговски банки. Членовете са държали спестяванията си в кооперацията и могли да ги изтеглят, когато е необходимо. Безспорно е било необходимо

осигуряването на надежден кооперативен капитал, като в същото време остава гарантиран контролът на членовете.

Ние живеем във времена на големи промени, когато се променят обществените нагласи и мотивация. Капиталовите инструменти трябва да бъдат в унисон с нагласите и мотивацията на днешния ден. Така че, целта е да се осигури надеждно доказателство **чрез правната рамка** за бъдещето на кооперациите, което хората да могат да припознаят, разбират и да вярват в него и след това да предоставят правилния механизъм, чрез който те могат да използват средствата си, за да си гарантират бъдещето. Това означава, че финансовото предложение, което предвижда възвръщаемост, но без да се разрушава кооперативната идентичност; и която дава възможност на хората да имат достъп до средствата си, когато се нуждаят от тях. Това означава също, проучване на по-широки възможности за достъп до капитал извън традиционното членство, но без компромис по отношение на управление от членовете.

Не на последно място кооперативният сектор трябва да се стреми да се превърне в лидер по отношение на развитието и използването на **дигиталните технологии и социални системи**, които особено допринасят за ползи за хората, без да се унищожават екосистемата. Относно практиките за управление кооперативният сектор трябва да направи повече, за да развие и насърчи **добрите управленски практики**, които отразяват демократичните ценности и дългосрочния хоризонт на кооперативния бизнес модел и които ще използват напълно потенциалното кооперативно предимство.

Добрите практики в страните от Европейския съюз ни посочват как кооперативните идеи на Фридрих Вилхелм Райфайзен и Шулце-Делич са намерили добра почва и

разбираемост от обществото и обединяват хората в различни професионални общности на икономиката на страните им.

Намирането на успешния модел за страната ни означава не просто промяна в това как да функционират кредитните кооперации, за да могат да се създават на нови бизнес модели, с които кооперациите в дългосрочен план да задоволяват потребностите на хората. Това означава също така промяна в **поведението на хората**. Всички имаме потребност да спрем да се държим като инвеститори, които гледат как да максимизират печалбата; ако искаме по-добър свят, трябва да вложим средствата си там, където най-вероятно ще допринесат за изграждането на по-добър свят.

Наличието на кредитни кооперации (кооперативни банки) в малките градове, по-специално в селските райони, им дава сравнително предимство пред другите банки поради тесните им връзки с региона чрез обширните мрежи от малки клонове, което ги поставя лесно на достъп до клиентите им (местно банкиране), за интересите на общността и за организациите на гражданското общество.

Наличието на кредитни кооперации (кооперативни банки) в малките градове, по-специално в селските райони, им дава сравнително предимство пред другите банки поради тесните им връзки с региона чрез обширните мрежи от малки клонове, което ги поставя лесно на достъп до клиентите им (местно банкиране), за интересите на общността и за организациите на гражданското общество.

На база на представените в докладите теоретични постановки, извършените проучвания, анализи, анкети и срещи, бяха изготвени настоящите

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В ПРОЦЕСА НА АКТУАЛИЗИРАНЕ НА ПРАВНАТА РАМКА НА КООПЕРАТИВНИТЕ СТРУКТУРИ В БЪЛГАРИЯ.

1. Осигуряване на **подкрепяща политика** и правна рамка в съответствие с естеството и функцията на кооперациите, ръководейки се от кооперативните ценности и принципи; Политиците и регулаторите първи трябва да осъзнаят какво отличава кооперациите и ползите, които те предоставят. Предстои да бъде направено много в тази насока.

Да бъде предоставена необходимата специализирана **помощ на законодателите и регулаторите**, за да може кооперативната форма на предприятие да се адаптира в различните видове поддържащи правни рамки, които да засилят кооперативния растеж – нещо, от което всички ще имат полза.

2. Приемане на **мерки за насърчаване потенциалът на кооперациите**, независимо от нивото им на развитие за различни цели, включително създаването на дейности за генериране на доходи и заетост, развитие капацитетът на човешките ресурси и знания за кооперациите, развитие потенциалът на бизнеса, повишаване нивата на спестявания и инвестициите, както и подобряване на социалното и икономическото благосъстояние;

3. Популяризиране на кооперациите като един от стълбовете на националното и международното икономическо и социално развитие; Засилване ролята на техните съюзи със задължително членство в тях. Организиране на кръгли маси, семинари, конференции на национално и международно ниво;

Организиране на кампания в световен мащаб, която да издигне на ново ниво начинът, по който кооперациите осъществяват бизнес.

4. Правителството да улесни достъпа на кооперациите до поддържащи услуги, инвестиции, финанси и кредит;

5. Политиците и регулаторите да започват да осъзнават **какво отличава кооперациите и ползите**, които те предоставят;

6. По-доброто разбиране от страна на правителствата и законодателните органи **за икономическите и социални ползи**, които кооперативната форма предоставя и подходяща правна рамка, която да отговори на по-широкото **разнообразие от форми на собственост**, отколкото има в момента.

Как биха могли да бъдат изпълнени тези препоръки?

1. На първо място **помощ** може да бъде предоставена на регистраторите и регулаторните органи чрез:

- **създаването на Национална мрежа от регистратори и регулатори**
- **разработване на Насоки за това как да се прилагат принципите.**

2. **Инициране на срещи** и предоставяне на добрите практики помощ на парламентаристи, законодатели и политици чрез изготвяне на сравнителен анализ за начина, по който законите се прилагат към кооперациите в страните - членки на Европейския съюз.

3. **Създаване на група за проучване** на Европейското кооперативно законодателство, която да се запознае с Принци-

пите на Европейското кооперативно право. Да се осъществи сравнително проучване на кооперативното законодателство в Европа, като по този начин се насърчава повишаване осведомеността и разбирането на кооперативното законода-

телство в рамките на правните, академични и правителствени общности на национално, европейско и международно ниво.

4. **Интегриране на дневния ред на кооперациите** в програмите на глобалните институции за развитие, като Светов-

ната банка, както и с междуправителствени органи, които споделят кооперативните политики.

5. **Развиване на капацитета** да отговорят на възможностите за кооперациите, породени от глобални и регионални политически събития и промени.

6. Публикуване на доказателства за **социалната и обществената полза на кооперациите**. Това доказателство трябва да бъде представено по такъв начин, че чрез него да се подкрепят аргументите в полза подходящо третиране на кооперациите в законите в различните юрисдикции и на различните нива на икономическо развитие.

7. Изграждане на **„кооперативната същност“** за това какво означава да бъдеш кооперация. Това очевидно е важно, като основа за осигуряване на различно третиране на кооперациите в рамките на националните правни системи, защото трябва да има здрава връзка между данните за социална и обществена полза и минималните критерии, за да бъдат третирани като кооперация. Това ще бъде от съществено значение, когато, например, се ползва различно искално или регулаторно третиране за кооперациите, тъй като в противен случай ще се предявят лъжливи претенции за право.

8. Да се разработи механизъм или инструмент за **оценка на националните правни рамки** и степента, до която те дават възможност за развитие и подкрепа на кооперациите.

9. Да бъде изготвена **таблица на юрисдикциите, подчертаваща**

слабостите, добър начин да се посочат по-слабите изпълнители и да се даде възможност да се ангажират с тях при политическо лобиране, основано на демонстративни фактори.

10. Създаване на база данни от знания за кооперациите, с цел да се измери и демонстрира въздействието и да се улесни преноса на знания.

Ако създадем подходяща законова рамка, кооперациите ще имат възможност не само да **увеличат портфолиото си**, което е необходимо за генериране на ресурса, но също така да се **увеличи и членската маса, създаване на нови кооперативни финансови институции, регулиране и надзор на дейността**. Осигуряването на благоприятна правна рамка е сигурен фактор за растежа на кооперациите.

11. Да се изгради **кооперативното послание** и да се защити кооперативната идентичност. Кооперациите трябва да помислят върху това как те са възприемани, как те гледат на себе си и как комуникират с младите хора. Защита на техния интерес и положителен ангажимент може да бъде постигнато само чрез разбиране на промяната на начина, по който те общуват и формират връзките помежду си, използвайки технологиите и социалните медии.

12. **Човешките взаимоотношения** са в основата на кооперацията. **Младите хора** трябва да бъдат включени за формулиране на идентичността и посланията.

13. **Идентичността** е важна за осигуряване на **кооперативен глас** в националния и световния политически дебат. Част от това се отнася до приемането на кооперациите по света на общоприетите принципи, подкрепени от видими знаци за тяхното спазване. Трябва да се обмисли отделно от потенциалното използване на „дот кооп“ за разработването на общ символ.

14. Да се използва **домейна „дот кооп“** само от тези, които отговарят на изискванията за „кооперативната същност“. Въпреки, че това може да отнеме известно време, то ще осигури най-видими доказателства за това, какво означава „кооперация“. То има предимството на преминаването на границите на юрисдикцията.

15. Запознаване с кооперативни идеи и традиции трябва да бъдат включено в **програмите на всички етапи на образованието**. Кооперативното образование е най-добрият начин да се изгради разбиране за кооперативната идентичност и послания от възможно най-широк кръг лица.

16. В програмите за обучение трябва да се даде разяснение към **бъдещите лидери** на кооперативната идентичност. Това трябва да бъде част от много **по-широко популяризиране на кооперативната идентичност сред бизнес училищата и професионални организации**.

17. Извършване на проучвания, анализи и развитие на теории, знания и идеи трябва да се насърчава и разширява, както и да се изгражда взаимодействие между мениджърите, практиците и академите.

18. **Солидарността сред кооперациите** трябва да бъде укрепена, като се насърчат по-големите кооперации да заделят част от печалбите си в подкрепа за развитие на нови и малки кооперации.

19. Кооперациите да се отъждествяват с участието и с **устойчивостта**. Това включва признаване на финансовата сигурност на кооперативните финансови институции и също така приноса на кооперациите за глобалната сигурност.

20. Създаването **на Национален списък** с кооперативното наследство, за да се повиши видимостта - какво въздействие имат кооперациите в модерната история.